

ریاست جمهوری

سازمان برنامه و بودجه کشور

مرکز آمار ایران

بررسی روش‌های جمع‌آوری اطلاعات مرغداری‌های صنعتی در ایران و سایر کشورها

گرد آورنده: علی رضا صفایی، بنفشه شاه علی

گروه آمارهای اقتصاد کشاورزی

بهمن ۱۳۹۷

مقدمه:

پروتئین نقش بسیار مهمی در اعمال حیاتی تمام موجودات زنده، از جمله انسان‌ها دارد و اگر بخواهیم ترکیبی را به نام «اساس زندگی» بخوانیم، باید آن را به پروتئین اطلاق کنیم. در بسیاری از کشورها، کمبود پروتئین بعد از کمبود انرژی، دومین عامل سوء تغذیه شدید و مرگ و میر است. در کشورهای صنعتی پروتئین حدود ۱۴ درصد انرژی روزانه را تشکیل می‌دهد، فقدان پروتئین در رژیم غذایی منجر به استفاده بدن از منابع پروتئینی بدن شده و ضعف ماهیچه‌ای، ضعف در عملکرد قلب، تأخیر در ترمیم زخم‌ها، سوء هاضمه، نازک شدن و کم‌پشت شدن موها و موارد دیگری را به دنبال دارد.

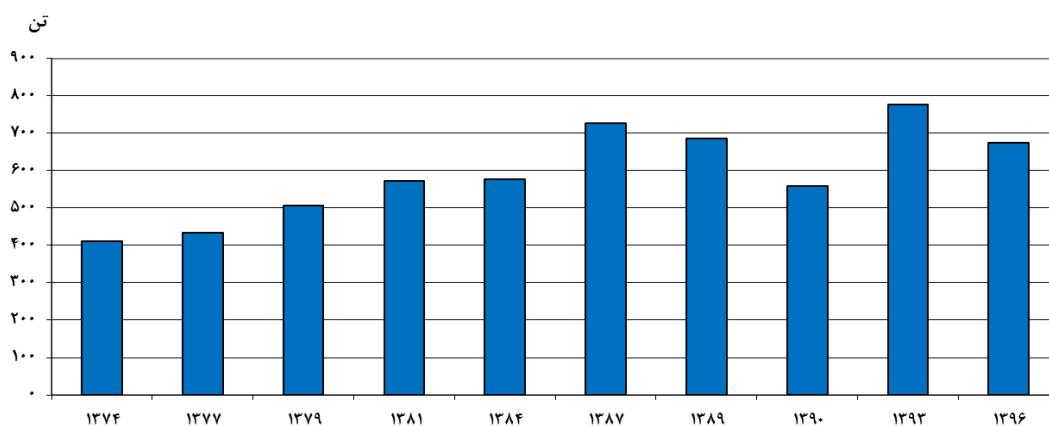
عمده پروتئین مورد نیاز انسان‌ها از طریق خوردن گوشت و به طور عمده گوشت چهارپایان اهلی، پرندگان به ویژه مرغ و آبزیان به ویژه ماهی تأمین می‌شود. علی‌رغم افزایش سرانه مصرف ماهی در کشور ما، همچنان گوشت مرغ و گوشت قرمز، سهم بیشتری در مصرف خانوارها را به خود اختصاص داده‌اند. با توجه به این موضوع و همچنین اصل جایگزینی نهاده‌ها در اقتصاد کشاورزی (که گوشت مرغ را جایگزین گوشت قرمز در بازار مصرف گوشت می‌داند)، بررسی روش‌های جمع‌آوری اطلاعات مربوط به مرغداری‌های پرورش مرغ گوشتی و تخمگذار به منظور برنامه‌ریزی‌های اقتصادی حائز اهمیت بوده و وجود آمار دقیق از میزان تولید گوشت مرغ و تخم‌مرغ لازم و ضروری می‌باشد. در همین راستا گروه آمارهای اقتصاد کشاورزی به بررسی روش‌های جمع‌آوری اطلاعات مرغداری‌های پرورش مرغ گوشتی و امکان ثبتی نمودن آن در ایران و سایر کشورها پرداخته شده است.

آمارگیری‌های انجام شده

در آمارگیری از مرغداری‌های پرورش مرغ تخمگذار از سال ۱۳۶۴ آغاز و در سال‌های ۱۳۷۰، ۱۳۷۳، ۱۳۷۵، ۱۳۷۸، ۱۳۸۰، ۱۳۸۲، ۱۳۸۵، ۱۳۸۸، ۱۳۹۰، ۱۳۹۱، ۱۳۹۴ و ۱۳۹۷ انجام شده است یعنی تقریباً هر سه سال یکبار این آمارگیری انجام شده است.

تمودار زیر روند تغییرات میزان تولید تخم مرغ خوراکی را از سال ۱۳۷۴ تا ۱۳۹۶ نشان می دهد:

روند تغییرات مقدار تولید تخم مرغ خوراکی در مرغداری های پرورش مرغ تخمگذار طی سال های ۱۳۷۴-۱۳۹۶

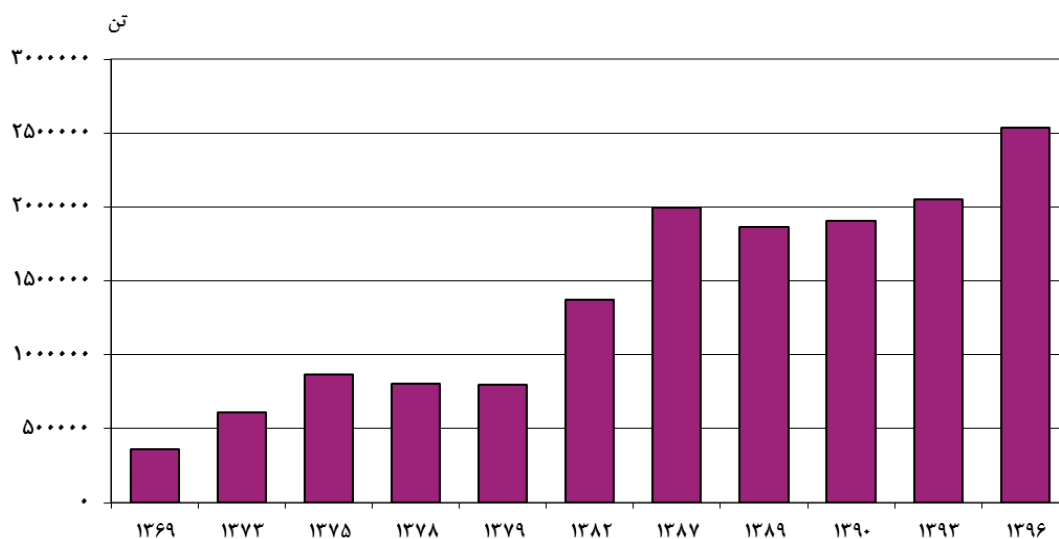
آمارگیری از مرغداری های پرورش مرغ گوشتی از سال ۱۳۶۵ آغاز و در سال های ۱۳۷۰، ۱۳۷۴، ۱۳۷۶، ۱۳۷۹، ۱۳۸۰، ۱۳۸۳، ۱۳۸۸، ۱۳۹۰، ۱۳۹۱، ۱۳۹۴ و ۱۳۹۷ انجام شده است.

نمودار زیر روند تغییرات مقدار تولید مرغ زنده در مرغداری های پرورش مرغ گوشتی از سال ۱۳۶۹ تا سال ۱۳۹۶ را

نشان

می دهد:

روند تغییرات مقدار تولید مرغ زنده در مرغداری های پرورش مرغ گوشتی ۱۳۶۹-۱۳۹۶

بررسی روش ثبتی اطلاعات مرغداری های کشور

امکان ثبتی نمودن و به روز کردن اطلاعات مربوط به مرغداری های کشور (تخمگذار و گوشتی) به غیر از سرشماری و طرح های آمارگیری همواره یکی از روش هایی بوده که در دفتر کشاورزی مرکز آمار ایران مد نظر قرار گرفته است این روش می تواند تا حد زیادی از هزینه های اجرای طرح های آمارگیری و سرشماری هستند بکاهد.

در این سال ها با توجه به اقلامی که مرغداری های پرورش مرغ تخمگذار و گوشتی مانند تعداد پولت ریخته شده در مرغداری های تخمگذار و وضعیت دوره های پرورش در مرغداری های گوشتی داشته اند امکان ثبت این اطلاعات به صورت سامانه ای بررسی گردید که بعد از تحقیق در سامانه سایر ارگان ها مانند اداره دامپزشکی وجود سامانه ثبت آنلاین وضعیت واکسیناسیون مرغ ها در مرغداری ها مشخص شد در این سامانه آدرس مرغداری ها به صورت GPS و اطلاعاتی از قبیل تعداد مرغ ها مشخص شده است. متاسفانه علیرغم پیگیری ها دسترسی برای مرکز آمار ایران مهیا نشد و در حال پیگیری می باشد.

بررسی ثبتی کردن اطلاعات مرغداری های پرورش مرغ گوشتی نیز انجام شد که از طریق کشتارگاه ها می توان تعداد گوشت مرغ ذبح شده را بررسی کرد که نمی تواند میزان دقیقی از تولید گوشت مرغ را بدهد. هر چند که تعداد کشتارگاه های طیور در قالب طرح کشتارگاه های صنعتی در آینده به دست خواهد آمد بنابراین در حال حاضر فقط از طریق طرح های آمارگیری و سرشماری می توان به این مهم دست پیدا کرد.

روش های جمع آوری اطلاعات مربوط به مرغداری های پرورش مرغ تخمگذار و گوشتی در سایر کشورها هر چند که چگونگی انجام و مراحل ثبت به صورت ریز در سایر کشورها در سایت ها و مقاله ها توضیح داده نشده است اما می تواند تا حدودی امکان انجام آن را نشان دهد. برای این کار به سایت چند کشور اروپایی و کانادا مراجعه شد که بعد از بررسی نتایج زیر بدست آمد:

کانادا

جمع آوری داده ها برای مرغداری های تخمگذار و برآورد تولید تخم مرغ به صورت ثبتی بوده و داده ها به صورت ماهانه در دسترس هستند.

اطلاعات مربوط به قیمت های متوسط فروش تخم مرغ و مصرف خانگی گوشت مرغ و تخم مرغ است. از سال ۱۹۲۰ تولید تخم مرغ و ارزش آن و از سال ۱۹۵۱ تولید گوشت مرغ و ارزش آن را برآورد کرده است. داده ها به صورت استانی منتشر می شوند و در تصمیم گیری های سازمان های دولتی، خرده فروشان و سازمان های تولید مورد استفاده قرار می گیرند.

برای تولید گوشت مرغ و ارزش آن، منابع اصلی اداری داده ها عبارتند از: اداره کشاورزی و اداره بازرسی مواد غذایی کانادا. بازرسان مقدار گوشت و قیمت آن را هنگام بررسی در واحد های صنعتی، طبق قانون بازرسی جمع آوری می کنند. آمار مربوط به کشتار دام به وسیله گزارشات مربوط به طیور کشته شده در واحدهای صنعتی (ثبت شده از اداره کشاورزی غذایی کانادا) به دست می آید. برآورد تولید و ارزش گوشت مرغ، تابعی از تعداد کشتار طیور است. داده های مربوط به تعداد تخم مرغ ها از فارم های تخمگذار کانادا به دست می آید که منعکس کننده اطلاعات گزارش شده توسط سازمان های بازاریابی تخم مرغ استان است. داده ها به صورت تخمینی از مصرف تخم مرغ به صورت ماهیانه جمع آوری می شوند. داده های (از سوابق اداری) دریافت شده برای تکمیل و هماهنگی و نیز سازگاری با دوره های قبلی بررسی می شود.

گله های ثبت نشده و گله های بکار برده شده در هچرینگ توسط آمار کانادا تخمین زده می شود که به طور تقریبی بر اساس اطلاعات ارائه شده از سوی کمیسیون کشاورزی و آژانس غذا کانادا است. قیمت توسط فارم های تخم مرغ کانادا ارائه می شود.

دانمارک

هدف از آمار تولید تخم مرغ نشان دادن مقدار و ارزش تولید تخم مرغ دانمارکی است. آمار مربوط به تخم مرغ دارای تاریخچه طولانی است و از دهه ۱۹۰۰ این امکان وجود دارد که مقایسه سری های زمانی انجام شود. آمار در سال ۱۹۳۲ بهبود یافته و از سال ۱۹۵۵ تا کنون بر همین مبنا تهیه شده است.

داده های مربوط به تخم مرغ در بسته بندی های تخم مرغ در بخش اداره دامپزشکی و مواد غذایی دانمارک (بخشی از وزارت محیط زیست و مواد غذایی) ثبت اداری می شوند. تمام بسته بندی های تخم مرغ باید گزارش شوند. هدف از گزارش این است که تمام اقلام ثبت شده برای پرداخت هزینه ای که برای تامین مالی کنترل شامل نظارت، مجوز، ثبت، تایید، اطلاع رسانی، صدور گواهی نامه و بررسی تخم مرغ ها باشد استفاده شود.

داده‌های مربوط به تعداد تخم‌مرغ‌هایی که به مراکز بسته‌بندی تخم مرغ تحویل داده می‌شوند هر سه ماه جمع آوری می‌شود و هر ماه اطلاعات تخم مرغ‌های نطفه دار (hatched eggs) از محل تخم‌گذاری جمع آوری می‌شود. داده‌های ثبت شده به Statistic Denmark (اداره آمار دانمارک) ارسال می‌شود و با دوره‌های قبل بررسی می‌شود.

فنلاند

مرکز آمار فنلاند حدود ۱۶۰ مجموعه مختلف آمار را تولید می‌کند. اکثریت داده‌ها از آمارهای ثبتی موجود استخراج شده است. لازم به ذکر است زمانی که اطلاعات مورد نیاز در جای دیگر قابل دسترسی نیست آمار و اطلاعات را با سوالات و مصاحبه‌ها جمع‌آوری می‌کنند.

آمار تولید تخم‌مرغ به صورت ماهانه از واحدهای صنعتی بسته‌بندی تخم‌مرغ و فرم‌های آماری چهار بار در سال گرفته می‌شود.

آمار تولید مرغ از طریق کشتارگاه‌ها و اطلاعات موجود در ثبت دام‌ها به صورت ماهانه جمع‌آوری می‌شود که شامل اطلاعات ماهانه و سالانه در مورد میزان کشتار (تعداد لاشه و وزن در کیلوگرم) و متوسط قیمت تولید کنندگان است. روش آمارگیری تولید گوشت در اتحادیه اروپا بر اساس طرح آمارگیری دامداری یکبار در سال گزارش می‌شود. این آمارگیری شامل مفاهیم و جداول آن در سایت زیر موجود است:

<https://ec.europa.eu/eurostat/statistics->

[_explained/index.php?title=Meat_production_statistics](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Meat_production_statistics)

نتیجه‌گیری:

هر چند که روش‌های مراجعه حضوری یکی از روش‌های سنتی و پر هزینه می‌باشد اما با توجه به شرایطی که در کشور ما در گرفتن اطلاعات و پاسخگویی وجود دارد ناگزیر به استفاده از روش‌های ثبتی هستیم که همکاری ارگان‌هایی مانند اداره دامپزشکی و مجاب کردن آن سازمان در همکاری با مرکز آمار ایران می‌تواند گام مهمی در ثبتی کردن باشد. این به معنای حذف آمارگیری‌های نمونه‌ای و سرشماری‌ها نیست بلکه صحت سنجی اطلاعات ثبتی

می باشد. از طرفی با توجه به محرمانگی اطلاعات و نگرانی برخی دستگاه ها از ایجاد سامانه های ثبتي و دسترسي به آن ضرورت اطلاع رسانی به دستگاه ها اجتناب ناپذیر می باشد.